

Sluttrapport, 15.02.2014

Mímisbrunnr Klimapark – Vår tids kunnskapskilde i Jotunheimen er for alle

1 Innledning

Prosjektnavn er «*Mímisbrunnr Klimapark – Vår tids kunnskapskilde i Jotunheimen er for alle*»

Hovedansvarlig søker var Oppland fylkeskommune med hovedsamarbeidsparter i Klimapark 2469 AS og Norsk Fjellmuseum. Prosjektet startet omkring 1. april og ble avsluttet omkring 1. oktober.

Bakgrunn

Det er siden 2009 samlet inn over 700 arkeologiske funn fra Juvfonne. Rundt fonna ligger det om lag 50 buestillinger. Alt dette er spor etter reinjegere. Dateringer av gjenstandsmaterialet viser så langt bruk fra 200- tallet e.Kr. til og med vikingtiden.

Det er med bakgrunn i kulturminnene og den unike tilgjengeligheten til denne fonna at en har etablert Mímisbrunnr Klimapark som et visnings- og forskningsområde. En samarbeider med nasjonale klimaaktører og formidler kunnskap og opplevelse knyttet til natur, klima, kulturminne i et langtidsperspektiv. Et av målene har vært å gjøre dette sårbare området tilgjengelig for flest mulig på en måte som ikke skader landskap og kulturminner.

Problemstillinger

Området ligger om lag 1850 meter over havet ved Nord-Europas høyest beliggende bilveg. Det er et høyfjellsmiljø med blant kulturminner, permafrost (hvor grunnen beveger seg) og sårbar vegetasjon. En har ønsket å gjøre området tilgjengelig på en måte som ikke skader kvalitetene. En viktig faktor er at været er ekstremt her oppe, særlig mye og sterk vind. Frem til våren 2013, hadde en brukt 2 år på å teste ut ulike løsninger. En falt ned på en løsning som besto av gitterrister (kompositt), lagt på trerammer forankret til berg/jordfaste steiner.

Effekt mål:

De kanskje tre viktigste effektene vi i utgangspunktet så av tilretteleggingen var: For det første at ALLE skulle så mulighet til å oppleve de unike kvalitetene dette område har å by på. For det andre hindre slitasje i terrenget pga. ferdsel (kanalisering). For det tredje vil økt og bedre tilgjengelighet bety mye for økt besøkstall og godt renommé.

Resultat mål:

Målet for 2013 var å bygge gangbanene fra veien ved Juvasshytta til istunellen i Juvfonne, om lag 700 meter. Gangbanene går blant annet gjennom et område som er automatisk fredet kulturminner og i område med flott polygonmark. Det var et mål å tilrettelegge slik at de aller fleste komme seg inn i dette spennende og krevende terrenget.

Oppnådde resultatmål

Arbeidet med utlegging av gangbanene ble slutført i begynnelsen av oktober. Prosjekt har dermed oppnådd sitt hovedmål. I korte trekk har prosjektet bestått av følgende faser med tilhørende resultater.

1. **Planlegging og utprøving:** Det har vært en utprøvningsfase i over 2 år – før en kom frem til en løsning en hadde tro på. Kombinasjon av praktisk utprøving og samarbeid med landskapsarkitekter har vært viktige for resultatet. Regler om "offentlig anbud" er fulgt opp alle ledd. Både priser for materiell og arbeid er påvirket av det.
2. **Produksjon:** Det ble kjøpt inn gitterrister og trevirke. Lokalt entreprenørfirma fikk jobben med å produsere ferdige seksjoner som senere skulle kjøres ut og monteres i terrenget. Dette viste seg å være en effektiv måte å arbeide på. Dersom alt hadde vært bygd på stedet, hadde det ikke minst blitt mye «kapp og avfall» som potensielt kunne forsøplet.
3. **Grunnarbeid før rammer med rister legges ut:** Vi leide inn Sherpaer fra Nepal til å tilrettelegge steiner, slik at gangbanene lett kunne legges på plass. Bruk av sherpaens ekspertise på steinarbeid har vært viktig i prosjektet.
4. **Utlegging og forankring:** Det ble laget en «Reodor Felgen» løsning med traller og løftearm for å kjøre og legge ut de ferdigproduserte rammene (med rister). Det ble lagt ut opptil 60 meter med gangbaner på en dag. Alt arbeidet ble utført manuelt. Etter at alt var på plass ble gangbanene forankret til berg med kjetting og ekspansjonsbolter.

I det store og hele er vi meget godt fornøyde med prosjekt. Viktige suksessfaktorer har særlig vært; Bruk av rett kompetanse i alle ledd av arbeidet, uttesting før full realisering, god lokalkunnskap og respekt for det krevende og sårbare området. Det har også blitt lagt stor vekt på å lage en effektiv og miljøvenning produksjonslinje i det arbeidet, noe som har ført til effektiv tidsbruk.

ØV Prefabrikerte seksjoner med gangbaner. ØH: Tralle og rampe for utlegging.

NV: Gule formidlingsplattformer, NH: Gangbanene ligger fint i landskapet.

2 Gevinst

Arbeidet ble først sluttført etter at sesongen for besøkende var over. Det er derfor først i sesongen 2014 og i årene som kommer en vil se effekten og gevinsten i fullt monn. Likevel er det ikke vanskelig å se åpenbare positive effekter alt nå.

1. Tilgjengelighet for alle: Publikum som har brukt gangbanene er meget fornøyd med tilgjengeligheten. Vi kan nå ta i mot de fleste. Ingen skal trenge å stå igjen.
2. Nyskapende og spennende: Denne måten å tilrettelegge på er ny i Norge. Vi har vært spente på reaksjonene. Tilbakemeldingene er i all hovedsak positive. Et av målene var å gjøre innfallsporten til Jotunheimen enda mere attraktiv. Vi har også i etterkant fått flere henvendelser fra andre som ønsker å høre mere om vår løsning. Vi ser altså en klar overføringsverdi.
3. Læring/kompetanse: Dette har vært et samarbeidsprosjekt hvor blant annet Oppland fylkeskommune, Lom kommune, Norsk Fjellmuseum og Klimapark 2469 har vært involvert. Alle parter har fått økt kompetanse. Lokalt "bygg" firma har også fått økt kompetanse, noe som gjør dem enda mer konkurranse dyktige.
4. Lønnsomhet: Prosjektet har ikke vært spesielt kostbart. Selv om en ikke hadde hatt fokus på tilgjengelighet, er det vanskelig å se at løsningen kunne blitt billigere rent økonomisk. Løsningen synes å være den beste både ut i fra et brukerperspektiv, miljøperspektiv og utbyggingskostnad.

3 Organisering, forankring og deltagelse

Klimapark 2469 AS har i lang tid hatt et mål om tilretteleggingen. Forarbeidet med prosjektet var derfor godt i gang før en søkt MD om midler til gjennomføringen. Midlene som Oppland fylkeskommune har fått fra MD, har derfor blitt videresendt til Klimapark 2469 AS som har stått for den praktiske gjennomføringen av prosjektet. Styringsgruppe har bestått av Mai Bakken (leder), daglig leder ved Klimapark 2469 AS og Espen Finstad, arkeolog i Oppland fylkeskommune. Prosjektleder har vært Dag Inge Bakke Klimapark 2469 AS. Eller har kompetanse- og ressurspersoner innenfor Meteorologisk institutt, NVE, UIO, Bjerknessenteret, Høyskolen i Gjøvik, og Lom kommune, vært trukket inn i arbeidet. Særlig viktige samarbeidsparter har vært Sander Sælthun i Lom kommune og Dr. Rune Strand Ødegård, Høyskolen i Gjøvik. Ødegård forker på permafrost og sårbar høyfjellsnatur.

4 Økonomi

Prosjektet har totalt kostet kr. 2.176.648,-. Det ble budsjettet med at det skulle koste kr. 2,6 mill. Det har altså blitt om lag kr. 425 000,- billigere enn budsjettet. Regnskap over hele prosjektet er ført i Klimapark 2469 AS. I grove trekk fordeler midlene seg på følgende måte:

Prosjektledelse og byggeledelse:	kr. 182.269,- (Budsjett var kr. 225 000,-)
Gangbaner:	kr.1.976.281,- (Budsjett var kr.2.315.000,-)
Uforutsett:	kr. 17.098,- (Budsjett var kr. 60.000,-)

Besparelsen skyldes i hovedsak lavere materialkostnader, effektiv produksjonslinje og god planlegging.

Finansiering har vært fra Sparebankstiftelsen, MD (K1 tiltak 2013) og SNO; henholdsvis kr. 1.425.648,- og 300.000,- og 450.000,-).

5 Prosess

Prosjektet var godt planlagt og lista lagt for uu-dimensjonen, blant annet gjennom grundig rapport fra landskapsarkitekter. Prosjektet gjennomført iht. planene. Det gjenstår mye arbeid med innhold og informasjon i Mímisbrunnr Klimapark. I 2014 skal en blant annet sette ut skilt og formidlingsstasjoner langs gangbanene. Det er viktig at en fortsatt har med seg uu-perspektivet i alt arbeidet videre.

Film om gangbaner, stier og tilgjengelighet:

<https://www.youtube.com/watch?v=7JRcORD5xsl&feature=c4-overview&list=UUSzANMHBgv-Xbf1nXJgMMSg>

